

STREIF

Samfunnsfag for videregående

15 Ei uroleg verd

Kva er terrorisme?

- Organiserte valdshandlingar eller trugsmål for å oppnå eit bestemt politisk mål.
- Går som oftast utover sivile og skaper frykt.
- Utført av einskildpersonar og grupper, for eksempel sjølvmondsbombarar.
- Terroristar blir gjerne rekrutterte blant:
 - Grupper som opplever diskriminering.
 - Unge som har få utvegar til utdanning/arbeid.
 - Andre som sympatiserer med saka deira.

Kva er terrorisme?

- Dei fattige si form for krigføring?
- Massemedia spelar ei sentral rolle.
- 11. september 2001 – Vestens krig mot terror: også terrorisme?

Konfliktar

- Når to eller fleire partar har mål som ikkje lèt seg sameine.
 - Væpna konflikt: minst 25 personar drepne i valdelege samanstøytar på eit år.
 - Krig: minst 1000 personar drepne i valdelege samanstøytar på eit år.
 - Borgarkrig: væpna konflikt innanfor ein stat
 - Mellomstatleg krig: væpna konflikt mellom statar.

Årsaker til konflikter

- Ofte sammansatte årsaker – historiske, økonomiske og politiske skiljelinjer.
- Forsterka av religiøse, kulturelle og etniske motsetnader.
- Typisk: kamp om landområde og om naturressursar som vatn, olje, mineral og diamantar.

Genèvekonvensjonen: krigens folkerett

- Ei samling forskrifter som dei fleste statar har signert.
- Mål: at krig ikkje skal vere unødvendig grufull – verne både sivile og militære.
 - 1925: forbod mot stridsgassar.
 - 1929: forskrifter for behandling av krigsfangar.
 - 1949: regel om vern av sivilbefolkning i krig.

Menneske på flukt

- Talet på flyktningar og internt fordrivne i verda aukar.
- Fattige naboland tek imot over 80 % av flyktningane i verda.

Konflikter kan løysast

- Mekling: forhandlingar med nøytral tredjepart.
- Økonomiske sanksjonar: handelsblokade eller internasjonal boikott.
- Militær makt: bruk av fredsopprettande eller fredsbevarande FN-styrkar.

Korleis kan konflikter førebyggjast?

- Sosial utvikling og rettferdig ressursfordeling.
- Innetter i ein stat: byggje opp stabile demokrati for å førebyggje borgarkrigar.
- Mellom statar: økonomisk og politisk samarbeid med andre land, respektere folkeretten.

Sri Lanka – eit eksempel på konflikt

- Borgarkrig sidan 1983 mellom det singalesiske fleirtalet (13 millionar) og det tamilske mindretalet (3 millionar).
- Over 70 000 drepne (tal frå mars 2009).
- Årsaker: historiske skiljelinjer og diskriminering av tamilane (språk, statsborgarskap mm.).
- Tamilane, under leiing av LTTE (tamiltigrane), kjempar for sjølvstyre i dei tamilske områda i nordaust.

Sri Lanka – eit eksempel på konflikt

- Mange forsøk på å løyse konflikten:
 - 1987: avtale om avgrensa sjølvstyre etter militært press frå India.
 - Regjeringa på Sri Lanka: handelsblokade mot den nordlege provinsen.
 - 1994: nye fredsforhandlingar.
 - 2002: våpenkvile etter fredsforhandlingar i Noreg.

Sri Lanka – eit eksempel på konflikt

- Mange forsøk på å løyse konflikten:
Februar 2009: regjeringshæren har klart å få kontroll over det meste av områda til tamiltigrane.
 - LTTE ber om våpenkvile, men vil ikkje overgi seg eller avvæpnast.
 - Srilankiske styresmakter krev at LTTE må overgi seg vilkårslaust.
 - Omfattande humanitær katastrofe og grove krigsbrotsverk.
- Korleis er situasjonen på Sri Lanka i dag?
(Sjå <http://streif.samlaget.no/> for oppdateringar.)